PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

Nr 425

Ekonomia – finanse – bankowość

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Joanna Świrska-Korłub
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-579-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp **7**

Maria Bucka, Agata Zagórowska: Zróżnicowania wewnątrzregionalne i ich implikacje dla rozwoju województwa opolskiego. Wybrane aspekty (Intraregional differences and their implications for the development of the Opole Voivodeship. Selected aspects) 9

Anna Bruska, Iwona Pisz: Logistyka a zarządzanie cyklem kapitału pracującego – rozwiązania stosowane w skali przedsiębiorstwa (Logistics vs. working capital cycle management – solutions used in enterprise scale)... 24

Krzysztof Ćwieląg: Audyt wewnętrzny w kształtowaniu racjonalnej gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego (Internal audit in the shaping of rational financial management of self-government entities)..... 40

Adam Czerwiński: Ocena wiarygodności internetowych serwisów ubezpieczeniowych w Polsce (Credibility assessment of insurance web sites in Poland) 63

Sabina Kauf, Agnieszka Tłuczak: CSR i jego rola w generowaniu korzyści ekonomicznych – w świetle wyników badań (CSR and its importance for the financial result generating of the company – in the light of research results 73

Maja Krasucka: Przejawy finansyzacji na rynku kredytów dla MSP (The symptoms of financialization on loans market for small and medium-sized enterprises (SMEs)) 83

Marta Maciejasz-Świątkiewicz: Zachowania finansowe dzieci – problem finansów czy psychologii? Dylematy metodologiczne (Financial behaviour of children – financial or psychological problem? Methodological dilemma).... 101

Jarosław Olejniczak: Znaczenie udziałów w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa dla budżetów gmin miejskich województwa dolnośląskiego w latach 1996-2014 (Significance of share in state income taxes for the budgets of municipalities of the Lower Silesia Voivodeship in the years 1996-2014) 111

Jacek Pieczonka: Jakość życia na obszarach wiejskich według młodzieży w kontekście podejmowania decyzji o miejscu rozpoczęcia aktywności zawodowej (Quality of life in rural areas according to young people in the context of making decisions about the place of studying and starting professional activity) 125

Johannes Platje, Robert Poskart, Diana Rokita-Poskart: Źródła finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów opolskiego ośrodka akademickiego (Sources of financing of consumption expenditure of students from Opole academic centre)..... 141
Mariola Willmann: Odwrócony kredyt hipoteczny jako źródło uposażenia emerytalnego (Reverse mortgage as a source of pension equipment)..... 152

Wstęp

Tytuł niniejszego zeszytu Prac Naukowych „Ekonomia – finanse – bankowość" sugeruje, że artykuły w nim opublikowane dotyczą szerokiego spektrum zagadnień. Autorzy skorzystali z potencjału wynikającego z takiego sfomułowania tytułu i opracowali zestaw artykułów związanych z każdym z wymienionych obszarów. Dodatkowo część prac ma charakter interdyscyplinarny, co utrudnia ich jednoznaczne zaklasyfikowanie. Ponieważ autorzy wywodzą się głównie z Uniwersytetu Opolskiego, część prezentowanych artykułów dotyczy regionu opolskiego jako obszaru badawczego.

W obrębie ekonomii mieszczą się teksty autorstwa M. Buckiej i A. Zagórowskiej, J. Pieczonki oraz J. Platje, R. Poskarta i D. Rokity-Poskart. Duża część prac dotyczy finansów, jednak odnoszą się one do różnych ich obszarów. Do obszaru tematycznego dotyczącego finansów przedsiębiorstw zaliczają się opracowania S. Kauf i A. Tłuczak, A. Bruskiej i I. Pisz oraz M. Krasuckiej. Druga grupa zagadnień w obrębie finansów dotyczy finansów publicznych i samorządowych. W tym nurcie mieszczą się prace K. Ćwieląga i J. Olejniczaka. Kolejnym uwzględnionym w publikacji obszarem finansów są finanse osobiste, których dotyczy artykuł M. Maciejasz-Świątkiewicz. Ostatnia grupa artykułów jest poświęcona bankowości i ubezpieczeniom. Można do niej zaliczyć prace A. Czerwińskiego oraz M. Willmann.

Zaproponowana w niniejszych Pracach Naukowych tematyka stanowi wyraz uznania dla Pani Profesor Ewy Bogackiej-Kisiel, wieloletniego pracownika Katedry Finansów i Rachunkowości Uniwersytetu Opolskiego oraz Katedry Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Tematy zawartych w tym opracowaniu prac stanowią próbę nawiązania do szerokich zainteresowań naukowych Pani Profesor, na której pomoc i wsparcie zespół pracowników mógł liczyć zawsze, bez względu na okoliczności.

Autorzy prac zawartych w niniejszej książce mają nadzieję, że będzie ona przyczynkiem do dyskusji na szeroko zakrojone tematy z dziedziny ekonomii, finansów i bankowości. Chcieliby również, by publikacja była prezentem dla Pani Profesor Ewy Bogackiej-Kisiel, świadczącym o ich ogromnym szacunku dla Niej, a także ich wyrazem wdzięczności za Jej pracę na rzecz całego środowiska naukowego.

Marta Maciejasz-Świątkiewicz

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 425 • 2016

Ekonomia – finanse − bankowość

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Johannes Platje
Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu
e-mail: johannes.platje@wsb.wroclaw.pl

Robert Poskart
Uniwersytet Opolski
e-mail: rposkart@uni.opole.pl

Diana Rokita-Poskart
Politechnika Opolska
e-mail: d.rokita@po.opole.pl

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA WYDATKÓW KONSUMPCYJNYCH STUDENTÓW OPOLSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO

SOURCES OF FINANCING OF CONSUMPTION EXPENDITURE OF STUDENTS FROM OPOLE ACADEMIC CENTRE

DOI: 10.15611/pn.2016.425.10
JEL Classification: D11, O15

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest ukazanie struktury źródeł finansowania wydatków studentów pobierających naukę na poziomie wyższym (studia) w Opolu. Prezentowany materiał stanowi efekt kilkuletnich badań empirycznych, które wykonano we wszystkich uczelniach wyższych prowadzących działalność edukacyjną w Opolu, mającym status regionalnego ośrodka akademickiego. Próba do badań została ustalona w sposób kwotowy, zaś same badania przeprowadzono na dobranej próbie 1075 osób, będących w czasie badań studentami opolskich uczelni wyższych. Uzyskane wyniki dowiodły bardzo znacznego stopnia zróżnicowania źródeł dochodów studenckich gospodarstw domowych, w których dominują jednak nadal przede wszystkim pomoc rodziny oraz dochody uzyskiwane z podejmowanej pracy.

Słowa kluczowe: źródła finansowania konsumpcji, studenci, ośrodek akademicki.

Summary: The purpose of this article is to present the structure of financing sources of students' expenses during their study in the academic city. The material presented in the article is based on empirical research conducted in Opole academic centre on the quota sample of 1,075 students. The results of the study proved a diversification of sources of students' income, which is still dominated by the help of the family and the income from the undertaken work by students.

Keywords: sources of consumption financing, students, academic centre.

1. Wstęp

Uczelnie wyższe i studenci są jednym z kluczowych czynników determinujących funkcjonowanie i zrównoważony rozwój ośrodków akademickich. Uczelnie, ale również studenci podejmujący w nich studia, przez redystrybucję dochodów, generują w nim popyt na różnego rodzaju dobra i usługi, wpływając tym samym na funkcjonowanie lokalnych przedsiębiorstw i kreację nowych miejsc pracy. Jednym z tak funkcjonujących miast akademickich jest Opole, stolica województwa opolskiego, zamieszkiwana przez ok. 120 tys. osób, charakteryzująca się jednym z najwyższych wskaźników liczby studentów do liczby mieszkańców w Polsce[1] [Bank Danych Lokalnych]. Z tego powodu można przypuszczać, że akademickość miasta, a także studenci w nim studiujący są jednym z najistotniejszych czynników jego rozwoju. Dla rozwoju miasta akademickiego, takiego jak Opole, niemającego rozwiniętego sektora przemysłu ani usług, wysoce pożądana jest jak największa, nie tylko w sensie ilościowym, obecność studentów w mieście i fakt redystrybucji posiadanych przez nich dochodów, który ma wysoce pozytywne konsekwencje ekonomiczne (zob. [Jacobs 1986; Castells 1996; Taleb 2012; Platje 2015a; Platje 2015b, Bernat, Bruska 2014]. Konsekwencje te, związane z wysokością realizowanych w mieście wydatków o charakterze konsumpcyjnym, uzależnione są pierwotnie przede wszystkim od posiadanych przez studentów dochodów.

Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzić należy, że głównym celem opracowania jest określenie struktury źródeł finansowania wydatków studentów w opolskim ośrodku akademickim. Na podstawie wyników badań empirycznych zaprezentowano źródła finansowania wydatków studentów ogółem, ale również przedstawiono zróżnicowanie w strukturze finansowania wydatków ze względu na przyjęte kryteria podziału respondentów. W artykule przedstawiono również strukturę wydatków studentów, których dokonują oni w opolskim ośrodku akademickim. Będzie to stanowić przyczynek do prowadzenia przyszłych badań na temat trwałości wpływu studentów na rozwój Opola.

2. Metodyka badań

Materiał empiryczny przedstawiony w niniejszym opracowaniu pochodzi z badań ilościowych[2] prowadzonych w latach 2013-2015[3] w opolskim ośrodku akademickim,

---

[1] Na pierwszych dwóch miejscach pod względem wartości tego wskaźnika znajduje się Rzeszów i Kraków.

[2] Wspomniane badania pt. „Wpływ studentów na sytuację gospodarczą opolskiego ośrodka akademickiego" zostały objęte patronatem prezydenta miasta Opole.

[3] Badania prowadzone były w czerwcu roku akademickiego 2013/2014 oraz 2014/2015 – w miesiącu kończącym poszczególne lata studiów. Pozwoliło to studentom precyzyjnie odpowiedzieć na pytania odnośnie do ich dochodów oraz wydatków w całym roku akademickim. Prezentowane w artykule wyniki stanowią jedynie część cyklu badań poświęconych oddziaływaniu studentów na sytuację gospodarczą miasta akademickiego.

dotyczących ekonomicznego oddziaływania migracji edukacyjnych na międzymetropolitalne ośrodki akademickie, w tym na lokalny rynek pracy oraz lokalny rynek dóbr i usług. W badaniach prowadzonych techniką ankiety audytoryjnej wzięli udział studenci ostatnich lat studiów wszystkich uczelni wyższych zlokalizowanych w Opolu.

Przed przystąpieniem do samych badań zasadniczych prowadzono badania pilotażowe, mające na celu testowanie narzędzia badawczego. W ich efekcie dokonano modyfikacji kwestionariusza ankiety oraz wybrano kryteria doboru respondentów do próby. Ostatecznie w badaniach zasadniczych zdecydowano się na kwotowy dobór jednostek do próby, której struktura odpowiadała strukturze studentów podejmujących studia w opolskim ośrodku akademickim według danych GUS [Bank Danych Lokalnych][4]. W doborze wykorzystano takie kryteria doboru, jak płeć studentów oraz formy podejmowania studiów. Oprócz przedstawionych kryteriów przy doborze studentów studiów stacjonarnych kierowano się również udziałem poszczególnych podgrup kierunków studiów zgodnie z klasyfikacją Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji.

Z wyjściowej liczby ok. 1400 wypełnionych kwestionariuszy ankiet do dalszej analizy, głównie ze względu na niedokładność odpowiedzi oraz przyjęte kryteria doboru, wybrano 1075 wypełnionych kwestionariuszy. W samych badaniach zasadniczych wykorzystano udoskonalony kwestionariusz ankiety składający z 23 pytań (w tym 8 pytań metrykalnych) koncentrujących się głównie wokół takich zagadnień, jak źródła finansowania wydatków studentów, aktywność zawodowa studentów podczas studiów, w tym zwłaszcza praca podejmowana przez nich w opolskim ośrodku akademickich, wysokość i struktura wydatków realizowanych w mieście podejmowania studiów, plany związane z miejscem pracy oraz miejscem zamieszkania po ukończeniu studiów.

Biorąc pod uwagę cel opracowania, z ogółu kwestii objętych badaniem w niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na tych, które dotyczyły źródeł finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów opolskiego ośrodka akademickiego. Aby uzyskać te informacje, studentów poproszono o wskazanie procentowanego udziału źródeł finansowania studiów, takich jak[5]:

- rodzice, rodzina,
- dochody z pracy podejmowanej w Polsce, w tym dochody z pracy podejmowanej w Opolu oraz pracy w miejscu zamieszkania,
- stypendium,
- dochody z pracy podejmowanej za granicą,
- kredyt, pożyczka,
- inne.

---

[4] Zgodnie z danymi GUS udział kobiet wśród wszystkich studentów podejmujących studia w Opolu wynosił 61%, a udział mężczyzn − 39%. Z kolei udział studentów podejmujących studia stacjonarne wynosił 65%, a studentów niestacjonarnych − 35%.

[5] Studentów nie proszono bezpośrednio o podawanie wysokości dochodów, gdyż uznano je za pytanie drażliwe [Greenberg i in. 1971].

Następnie, na podstawie udzielonych odpowiedzi, obliczono wartości średnie dla całej populacji. Zostały one zaprezentowane na wykresach i w tabelach zaprezentowanych w niniejszym artykule.

3. Charakterystyka próby badawczej

Badania przeprowadzono w opolskim ośrodku akademickim w latach 2013-2015 na próbie liczącej 1075 osób. Wśród respondentów dominowały kobiety, które stanowiły aż 61% badanej populacji, co odpowiada udziałowi kobiet podejmujących studia w Opolu według danych GUS. Zgodnie z przyjętymi kwotami udział mężczyzn w próbie wynosił zaś 39% [Bank Danych Lokalnych].

W kwestionariuszu ankiety zdecydowano się również na zamieszczenie pytania dotyczącego posiadanego przez respondentów obywatelstwa, prowadzone w województwie opolskim badania [Jończy, Rokita 2009; Jończy, Rokita-Poskart, Tanas 2013] wykazały bowiem zróżnicowanie w zakresie zachowań i aktywności badanych m.in. dotyczących pracy za granicą w zależności od posiadanego obywatelstwa. Rozpatrując zatem kwestę obywatelstwa, którym charakteryzowała się badana próba respondentów, zauważa się, że dominowały w niej osoby z obywatelstwem polskim − 79,4%, zaś nieco ponad 20% stanowili respondenci z podwójnym, polsko-niemieckim obywatelstwem, co jest bardzo charakterystyczne dla opolskiego ośrodka akademickiego, przyciągającego studentów pochodzących głównie z regionu Śląska Opolskiego. Niewielką część ankietowanych, tj. 0,3%, stanowiły osoby z obywatelstwem ukraińskim.

4. Wyniki badań ankietowych

Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród grupy respondentów objętych badaniem dowodzą, że najważniejszym źródłem finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów w ośrodku akademickim (a więc tym samym również i studiów) są środki pieniężne pochodzące najczęściej od rodziców bądź też dalszej rodziny, np. dziadków. Stanowią one aż 43,4% dochodów ogółem studenckich gospodarstw domowych (wykres na rys. 1). Na drugim miejscu znajdują się dochody otrzymywane z pracy podejmowanej w Polsce (29%), przy czym dotyczy to zarówno pracy podejmowanej w miejscu zamieszkania, jak i pracy wykonywanej w mieście podczas studiów. Trzecim pod względem udziału źródłem finansowania wydatków studentów są stypendia, stanowiące 15,9% całości budżetu badanych studentów. Natomiast dochody otrzymywane z tytułu pracy podejmowanej za granicą (z reguły podczas przerwy wakacyjnej) stanowią 8,3% ogółu źródeł finansowania konsumpcji studentów. Kredyty i pożyczki oraz inne źródła, tj. renty rodzinne, alimenty oraz dochody z wynajmu stanowiły łącznie zaledwie 3,5% wszystkich źródeł finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów.

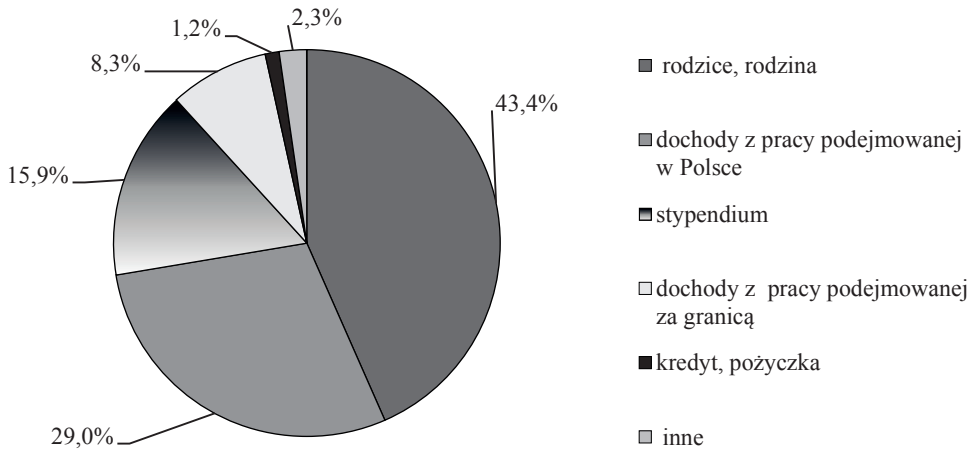

Rys. 1. Źródła finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów podejmujących studia w Opolu

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań empirycznych.

Uzupełniając dane o strukturze źródeł finansowania wydatków konsumpcyjnych ogółem, należałoby podkreślić, że w przypadku 28,28% badanej grupy zanotowano tylko jedno źródło dochodów. Charakterystykę tych źródeł wraz z liczbą studentów korzystających z określonego źródła przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Studenci korzystający tylko z jednego źródła osiąganych dochodów

Źródło dochodów	Liczba studentów korzystających z danego źródła	Udział w ogóle badanych (w %)
Rodzice	108	10,05
Stypendia	23	2,14
Praca w Opolu lub miejscu zamieszkania	146	13,58
Praca za granicą	13	1,2
Pożyczka studencka	1	0,09
Inne (renta rodzinna, zasiłek)	13	1,21
Łącznie	304	28,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań empirycznych.

Z danych przedstawionych w tab. 1 wynika, że dla 13,58% badanych studentów praca w Polsce, w Opolu, lub miejscu zamieszkania stanowi jedyne źródło dochodów pozwalające na utrzymanie się podczas studiów w ośrodku akademickim. Dla kolejnej grupy studentów jedynym źródłem dochodów jest tzw. kieszonkowe od rodziców (ok. 10%). Dużo mniej studentów, bo jedynie 2,14%, utrzymuje się wy-

łącznie ze stypendiów. Jeszcze mniejszy odsetek – 1,2% – utrzymuje się na studiach wyłącznie z dochodów osiąganych dzięki pracy za granicą bądź dzięki innym źródłom, tj. rentom rodzinnym, zasiłkom itp. Pożyczka studencka, jako jedyne źródło finansowania, wymieniono natomiast tylko w odniesieniu do jednej osoby, co świadczyć może o relatywnie niskiej atrakcyjności tego źródła finansowania, stworzonego przecież pierwotnie przez państwo w celu ułatwienia młodym ludziom finansowania swoich podstawowych potrzeb bytowych podczas pobierania nauki na studiach.

W wyniku prowadzonych badań i w zasadzie zgodnie z posiadanymi wcześniej przypuszczeniami należy zauważyć, że bardzo ważnym aspektem różnicującym źródła finasowania wydatków konsumpcyjnych studentów okazał się tryb podejmowania studiów. Inna jest bowiem struktura źródeł finansowania wydatków studentów pracujących i niepracujących. Tych pierwszych z reguły więcej jest w grupie studentów studiów niestacjonarnych. Rezultaty wyników badań odnoszące się do tego zagadnienia przedstawiono na wykresie na rys. 2.

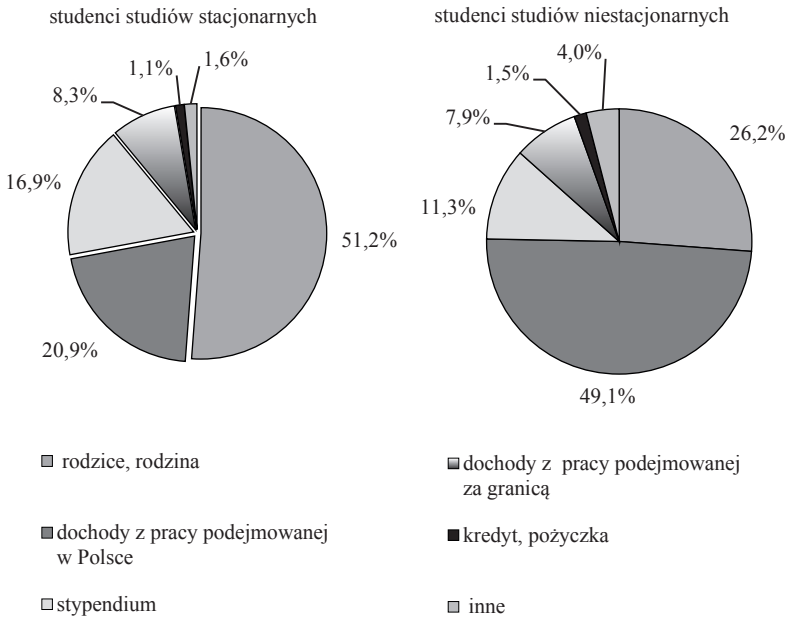

Rys. 2. Źródła finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów podejmujących studia w Opolu z podziałem na tryb studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań empirycznych.

Jak zaprezentowano na rys. 2, w odniesieniu do studentów studiów stacjonarnych najważniejszym źródłem ich dochodów jest rodzina (51,2%), a kolejnym są dochody z pracy podejmowanej w Polsce. Natomiast w przypadku studentów studiów niestacjonarnych dominującym źródłem dochodu okazały się dochody z po-

dejmowanej w Polsce pracy. W odniesieniu do nich środki przekazywane od rodziny mają dużo mniejsze znaczenie. Kolejna różnica w strukturze źródeł finansowania wydatków studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych dotyczy istotności takiego źródła, jak otrzymywane stypendia. W zasadzie wyniki badań nie są zaskakujące – dla studentów studiów stacjonarnych udział tego źródła jest relatywnie większy (16,9%), natomiast dla niestacjonarnych wynosi 11,3%. Pozostałe źródła dochodów, tj. dochody z pracy za granicą, kredyty i pożyczki, kształtują się podobnie w obu grupach studentów.

Na rysunku 3 przestawiono podział źródeł finansowania konsumpcji badanych respondentów ze względu na płeć.

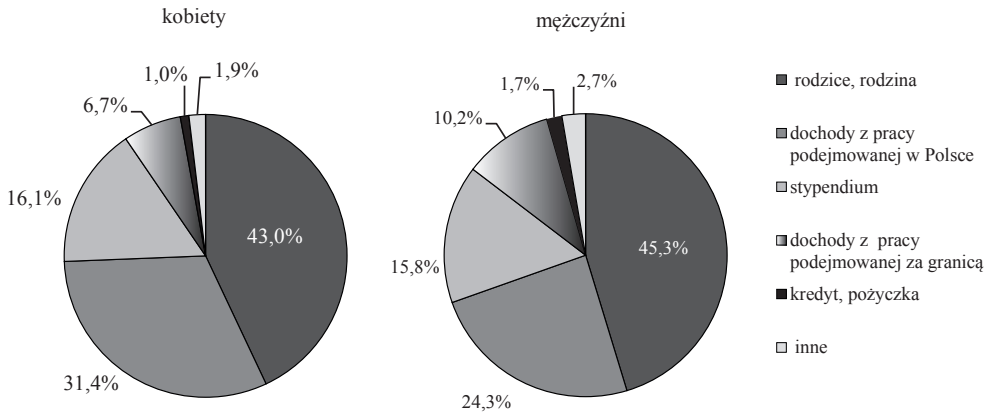

Rys. 3. Źródła finansowania konsumpcji studentów podejmujących studia w Opolu z podziałem na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań empirycznych.

Rozkład udzielonych odpowiedzi przedstawia się dość interesująco. Okazuje się udział najważniejszego źródła finansującego pobyt studentów na studiach, czyli środków od rodziców, jest zasadniczo podobny w przypadku zarówno kobiet (43,0%), jak i mężczyzn (45,3%). Inaczej kształtują się zaś pozostałe kategorie. I tak: dochody z pracy podejmowanej w Polsce stanowią w przypadku kobiet aż 31,4% wszystkich źródeł finansowania konsumpcji, natomiast w przypadku mężczyzn udział ten wynosi zaledwie 24,3%. Stypendia, zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn, stanowią porównywalne pod względem udziału źródło; odpowiednio: 16,1% i 15,8%. Z kolei w strukturze dochodów mężczyzn odnotować można większy udział dochodów z pracy wykonywanej za granicą, stanowiący aż 10,2% (w odniesieniu do kobiet udział ten wynosi tylko 6,7%) ogółu źródeł dochodów. Wyniki badań potwierdzają zatem obserwowaną powszechnie prawidłowość, że mężczyźni częściej aniżeli kobiety podejmują pracę za granicą [*Społeczne skutki poakcesyjnych migracji*… 2014].

Równie interesująco prezentuje się rozkład odpowiedzi na pytanie o źródła finansowania konsumpcji w zależności od posiadanego obywatelstwa. Został on przedstawiony na rys. 4.

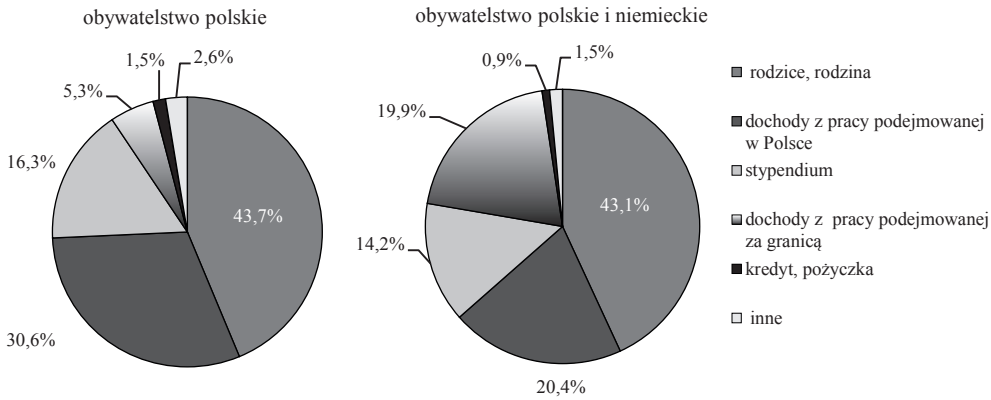

Rys. 4. Źródła finansowania konsumpcji studentów podejmujących studia w Opolu z podziałem na obywatelstwo

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań empirycznych.

Z przedstawionego na rys. 4 rozkładu odpowiedzi respondentów wynika kilka interesujących prawidłowości. Przede wszystkim zanotować można prawie czterokrotnie większy udział źródła finansowania konsumpcji w ośrodku akademickim, jakim są dochody z pracy za granicą. Dochody z pracy za granicą stanowią w ich przypadku stanowią aż 19,9% wszystkich źródeł dochodów, natomiast dla studentów z wyłącznie polskim obywatelstwem udział ten wynosi tylko 5,3%. Potwierdza to w zasadzie poczynione już w innych badaniach prowadzonych w województwie opolskim obserwacje dotyczące większej skłonności do podejmowania pracy za granicą przez osoby posiadające oprócz polskiego obywatelstwa także obywatelstwo niemieckie. Kolejna różnica między osobami reprezentującymi obie grupy dotyczy udziałów w źródłach finansowania pobytu w Opolu dochodów pracy w Polsce. W przypadku osób z podwójnym obywatelstwem obserwuje się mniejszy udział tego dochodu – wynosi on tylko 20,4%, a dla studentów z polskim obywatelstwem udział ten jest większy i wynosi 30,6%. Jak się okazuje, otrzymywane stypendia są równie istotne dla obu grup studentów, ponieważ stanowią dla studentów z polskim obywatelstwem 16,3% struktury źródeł finansowania konsumpcji ogółem, a dla studentów z obywatelstwem polsko-niemieckim − 14,2%. Udział środków pochodzących od rodziców w oby grupach jest zbliżony i stanowi około 43% źródeł finansowania konsumpcji ogółem.

Równie ciekawy jest rozkład odpowiedzi dotyczących wydatkowania dochodów na konsumpcję dóbr i usług. Prezentuje to wykres na rys. 5.

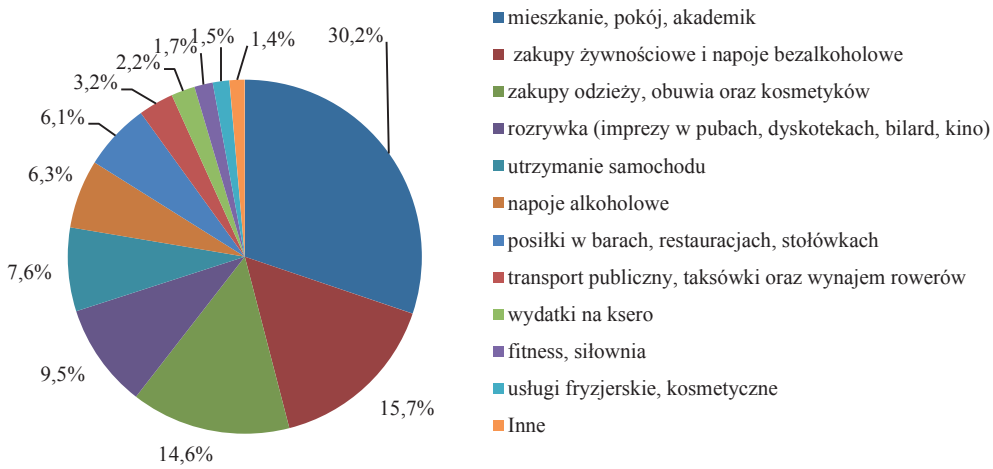

Rys. 5. Struktura wydatków konsumpcyjnych realizowanych w Opolu studentów podejmujących studia w opolskim ośrodku akademickim

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań empirycznych.

Jak zaprezentowano na rys. 5, wydatki konsumpcyjne studentów są znacznie bardziej urozmaicone niż źródła finansowania tychże wydatków, co potwierdza, że źródeł generowania dochodów jest raczej niewiele (czasami wręcz tylko jedno), a miejsc powstawania wydatków jest znacznie więcej. I tak studenci przeznaczają swoje dochody, pozyskane z wielu różnych źródeł, przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych podczas studiów – udział tego wydatku w strukturze wydatków ogółem wynosi 30,2% (wynajęcie mieszkania lub pokój w akademiku). Kolejnym, bardzo istotnym wydatkiem studentów są również zakupy artykułów spożywczych (15,7%). Niewiele mniejszy udział w strukturze wydatków studentów stanowią wydatki na zakupy odzieżowe, obuwie oraz kosmetyki – udział tych wydatków wynosi 14,6%. Z kolei czwartą pod względem udziału kategorią wydatku studentów są wydatki na szeroko rozumianą rozrywkę – stanowią one 14,6% w strukturze wydatków ogółem. Co ciekawe, zaraz po wydatkach związanych z utrzymaniem samochodu udział wydatków na alkohol plasuje się dopiero na szóstej pozycji w strukturze wydatków studentów ogółem, aczkolwiek ma on większe znaczenie aniżeli wydatki studentów na posiłki w restauracjach, barach czy stołówkach. Dużo mniejsze znaczenie w strukturze konsumpcji studentów realizowanej w opolskim ośrodku akademickim mają wydatki na transport publiczny, taksówki oraz wynajem rowerów (3,2%) oraz − mimo że realizowano je relatywnie często − transakcje (o niewielkiej wartości) związane z dokonywaniem płatności za korzystanie z usług ksero (2,2%). Zaskakuje fakt, że najmniejsze znaczenie w strukturze wydatków studentów realizowanych w Opolu mają wydatki związane z opłatami za fitness i siłownię (1,7%) oraz wydatki na usługi fryzjerskie i kosmetyczne (1,5%).

Można jednak przypuszczać, że z tego typu usług studenci częściej korzystają w miejscu, w którym mieszkają na stałe.

5. Wnioski

W artykule zaprezentowano wyniki badań empirycznych prowadzonych wśród studentów podejmujących studia w Opolu, odnoszące się do źródeł finansowania ich konsumpcji podczas studiów w mieście akademickim. Wyniki te ukazują obraz dotyczący analizowanego zagadnienia, z którego płyną wnioski będące podstawą do dalszej kontynuacji przedmiotowych badań.

Wyniki dotychczas przeprowadzonych badań dowodzą, że źródła finansowania konsumpcji studentów są w istocie zróżnicowane, jednak dominuje w nich głównie pomoc rodziców lub pozostałej rodziny. W strukturze dochodów bardzo duży udział stanowią również dochody osiągane z tytułu podejmowanej pracy w Polsce – w miejscu zamieszkania lub w mieście podejmowania studiów.

Okazuje się również, że relatywnie dużo (ponad 28%) badanych studentów podejmujących studia w Opolu dysponuje tylko jednym źródłem finansowania pozwalającym im na utrzymanie się w mieście podczas studiów. Większość z nich utrzymuje się na studiach dzięki podejmowanej pracy czy to w miejscu zamieszkania, czy też w miejscu podejmowania studiów. Z kolei około 10% utrzymuje się wyłącznie dzięki pomocy rodziców lub rodziny.

Dochody i środki posiadane przez studentów wpływają na wysokość ich wydatków. Co istotne w szerszej perspektywie dla dalszych badań, ich redystrybucja w mieście akademickim generować w nim może wiele korzyści ekonomicznych, do których zaliczyć można chociażby tworzenie dodatkowych miejsc pracy. Generowany przez nich popyt konsumpcyjny zaspokajany jest również przez nich samych, jak bowiem się okazuje, często podejmują oni pracę w tych branżach, w których sami generują wydatki – w sektorze rozrywkowym, w sklepach odzieżowych itp. Ciekawym i niezbadanych zagadnieniem jest kwestia miejsca pochodzenia produktów konsumowanych przez studentów – w Opolu, regionie czy poza regionem. Prawdopodobne jest, że wydatki studentów realizowane w barach, stołówkach, restauracjach w większym stopniu wpływają na rozwój lokalny aniżeli wydatki na zakup towarów, które często tworzone są poza regionem bądź też za granicą. Zagadnienie to wymaga jednak dalszych, bardziej pogłębionych badań.

Z punktu widzenia długookresowego interesu ekonomicznego ośrodka akademickiego kluczowym zagadnieniem, decydującym o jego przyszłości i mogącym determinować wielkość potencjału konkurencyjnego miasta akademickiego Opole względem innych alternatywnych ośrodków akademickich (np. Kraków, Katowice, Wrocław), wydaje się tworzenie nowych miejsc pracy, nie tylko na potrzeby aktualnie studiujących, ale również i takich, z którymi jako absolwenci mogliby wiązać swoją przyszłą karierę zawodową. Mogłoby to zapobiec migracji absolwentów opolskich uczelni w poszukiwaniu pracy do miast o większym potencjale rozwojowym

(np. do Wrocławia, Krakowa), gdzie łatwiej niż w Opolu można znaleźć pracę, lub też emigracji definitywnej za granicę.

Inną niezmiernie ważną kwestią wydaje się tworzenie przez władze miasta lub inne autonomiczne względem uczelni instytucje puli dodatkowych stypendiów naukowych, pozwalających na zatrzymanie w nim najlepszych studentów, jeżeli nie na całe życie, to przynajmniej na okres studiów. Nie będą to raczej pieniądze wyrzucone w błoto, gdyż i tak większość z tych środków wydawana jest na lokalnym rynku dóbr i usług, wzmacniając występujący już efekt mnożnikowy, skutkując tym samym generowaniem dodatkowego popytu na dobra i usługi o charakterze konsumpcyjnym, a co za tym idzie − utrzymywaniem starych bądź też powstawaniem nowych miejsc pracy w mieście akademickim.

Literatura

Bernat M., Bruska A., 2014, *Dziedzictwo kulturowe regionu czynnikiem wzrostu gospodarczego i konkurencyjności regionu Śląska Opolskiego*, [w:] *Region. Współczesne przejawy dziedzictwa*, Musialik W. (red.), Politechnika Opolska, Studia i Monografie, z. 402, Opole.

Bank Danych Lokalnych, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

Castells M., 1996, *The rise of the network society*, The Information Age: Economy, Society and Culture, vol. I. Cambridge, MA, Blackwell, Oxford.

Czakon D., 2014, *Indywidualny bilans korzyści i strat na przykładzie sytuacji zawodowej emigrantów polskich w Austrii*, Studia Migracyjne − Przegląd Polonijny, 2(152).

Greenberg B.G., Kuebler R.R., Abernathy J., Horvitz D.G., 1971, *Application of the randomized response technique on obtaining quantitative data,* Journal of the American Statistical Association.

Jacobs J.,1986, *Cities and the Wealth of Nations – Principles of Economic Life*, Pelican Books, New York.

Jończy R., Rokita D., 2009, *Migracje zagraniczne i zatrudnienie na obszarach wiejskich województwa opolskiego w kontekście światowego spowolnienia gospodarczego. Stan i tendencje,* Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole.

Jończy R., Rokita-Poskart D., Tanas M., 2013, *Exodus absolwentów szkół średnich województwa opolskiego do dużych ośrodków regionalnych kraju i za granicę*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Opole.

Platje J. 2015a, *Sustainability and antifragility*, Economic and Environmental Studies, vol. 15, no. 4.

Platje J. 2015b, *Beyond resilience – new institutional economics, fragilities and indicators of unsustainabilit*y, Central and Eastern European Journal of Management and Economics, vol. 3 no. 4 – w druku.

Społeczne skutki poakcesyjnych migracji z Polski, 2014, Raport KBnM PAN, Warszawa.

Taleb N.M., 2012, *Antifragile − Things that Gain from Disorder*, Penguin Books, London.